

Správa z konferencie „Humanista történetírás a XV. – XVII. században / A XVIII. század Magyarországi latin nyelvű irodalma“ (Humanistická historiografia v XV. – XVII. storočí / Latinské písomníctvo XVIII. storočia v Uhorsku)

V tradičný jesenný termín, v dňoch 7. – 9. novembra 2013 sa na pôde Filozofickej fakulty Vedeckej univerzity v Szegede uskutočnila vedecká konferencia skúmajúca latinské písomníctvo na území Uhorska v diapazóne štyroch storočí (od 15. do 18. storočia), v ktorých latinčina bola takmer výlučným, rozhodne však privilegovaným jazykom vedy, vzdelania i vyššej literatúry. Okrem domáceho pracoviska klasickej filológie sa pod bezproblémový priebeh trojdňového rokovania môže spokojne podpísať aj druhý organizátor, ktorým bola vedecká spoločnosť Hungaria Latina – Maďarské neolatincké združenie pri Maďarskej akadémii vied (MAV).

Po slávnostnom zahájení programu konferencie, ktorú svojimi príhovormi uviedli zástupcovia vedenia fakulty a katedry sa slova ujal László Szörényi, predseda združenia Hungaria Latina a riaditeľ Literárnovedného ústavu MAV, ktorý svojim neopakovateľným nadhľadom predstavil doterajšiu činnosť maďarských neolatinistov. Na jeho príhovor nadviazal nestor maďarskej neolatinistiky László Havas, ktorý načrtol hlavné témy výskumu maďarských novolatinckých štúdií v uplynulých dekádach a naznačil ich ďalšie smerovanie v nasledujúcich rokoch.

Prvý blok pracovného rokovania pod gestorstvom L. Havasa sa venoval obdobiu včasného humanizmu: Ágnes Szalay Ritoókné z Literárnovedného ústavu MAV sa venovala dielu Jacoba Publicia „Florentina“, ako aj jeho pôsobeniu na Academii Istropolitana. Péter Ekler zo Séchényiho knižnice skúmal dielo *Catalogus episcoporum Olomucensium*, ktorého autorom je Augustinus Moravus Olomucensis. Orsolya Bobay z Vedeckej univerzity Loránda Eötvösa sa venovala obrazu Turka v komentároch Ioachima Vadiana Melu. Na záver tohto bloku autor tejto správy analyzoval obraz Veľkej Moravy v dielach humanistických historiografov.

Druhý blok pod gesciou jedného z hlavných organizátorov – Pétera Kaszu z Katedry klasickej filológie hostiteľskej univerzity sa venoval

historiografii XVI. – XVII. storočia. András Szabó z Reformovanej univerzity Gáspára Károliho sa venoval nedokončenému dejepisnému dielu Imricha Forgácha, potom Gábor Nagy z Univerzity Miskolci prezentoval svoju „životnú tému“, ktorou je postava Mikuláša Istvánffiho. Tento autor bol aj témou príspevku Zoltána Csehyho z Univerzity Komenského, ktorý si však všímal najmä poetiku jeho veršovaných prác. Gábor Petneházi z Literárnovedného ústavu MAV skúmal literárnu hodnotu kronikárskych záznamov Farkasa Kovacsóczyho a napokon Róbert Szvorényi zo Széchényiho knižnice analyzoval dedikácie historických diel Žigmundovi Báthorymu. Záverečnú bodku za prvým rokovacím dňom predstavovalo slávnostné uvedenie prekladu diela humanistu Caspara Ursina Velia, ktoré na maďarské vydanie pripravil Zsolt Szebelédy z Výskumného tímu vied o staroveku pri MAV.

Druhý rokovací deň sa začal blokom príspevkov venovaných južnoslovanským humanistom pod gesciou Á. Szalay Ritoókné. Ako prvý vystúpil Zs. Szebelédi, ktorý vo svojom príspevku skúmal príslovia, ktoré sa objavujú v diele Juraja Sriemskeho *Epistola de perdicione regni Hungarorum*. Riaditeľka inštitútu histórie Univerzity v Miskolci Éva Gyulai sa zaoberala obrazom Turka u Antona Verančiča. Tejto postave sa bližšie venoval aj György Palotás z hostiteľského pracoviska, konkrétne jeho kritike dejepisného diela Valentina Polydama. Druhý blok piatkových príspevkov pod gesciou Mihályya Balázsa predstavoval analýzu pestrej vzorky novovekého dejepisectva. Péter András Szabó z Literárnovedného ústavu MAV analyzoval dielo *Bellum Hungaroturcicum* spišského humanistu Johannesu Jantschia. Edina Zsupán zo Széchényiho knižnice sa venovala opisu knižnice Braunschweig-Lüneburgskej knižnice od Johanna Schwartzkopfa. Sándor Földvári z Univerzity v Debrecíne hovoril o kronike *Historia Carpatho-Ruthenorum* Michala Lutskaya. Napokon v súčasnosti najväčší znalec diela Mateja Bela v Maďarsku Gergely Tóth z Historického ústavu MAV referoval o historiografickej stránke Belovho diela. Piatkový popoludňajší blok venovaný biografickej a cestopisnej literatúre pod gesciou Gábora Tüskésa z Literárnovedného ústavu MAV zahájil László Szörényi príspevkom venovaným Attilovmu životopisu od Dezsericzkeho. Attila Restás z Gymnázia v Ózde hovoril o menších prácach Ladislava Bartholomeidesa, Máté Sándor Tóth z hostiteľského pracoviska o historických

námetoch uhorskej latinskej poetickej tvorby z XVIII. storočia a Dóra Babarczi, rovnako z hostiteľskej inštitúcie o listoch J. Szluhu.

Posledný blok v druhý rokovací deň konferencie, ktorý viedol vedúci katedry Klasickej filológie v Szegede János Nagyillés, sa venoval antickým literárnym tradíciám v XVIII. storočí. Attila Sándor Tóth z Vysokej školy J. Eötvösa v Baji hovoril o recepcii Horatia v novolatinskej poézii, konkrétne v básňach Andrása Zachara. Piroška Balogh z ELTE sa venovala analýze latinskej lyrickej poézie Jána Chriostoma Hannulika. Ádám Ábrahám z domáceho pracoviska hovoril o hunskej tradícii v jezuitskej epike z prvej polovice XVIII. storočia a Csilla Bíró zo Széchényiho knižnice o prvkoch neskorého stoicizmu v duchovnom diele Györgya Rajcsányiho. Bohatý vedecký program druhého rokovacieho dňa ukončilo typické maďarské a v Szegede naozaj neodmysliteľné halászlé v tradičnej reštaurácii Halászsárd, ktoré chutilo naozaj vynikajúco...

Ani v posledný rokovací deň konferencie, ktorý pripadal na sobotu, sa rady poslucháčov nepreriedili a so záujmom si vypočuli aj zostávajúce dva odborné bloky. Prvý, pod gesciou Gábora Kecskemétiho z Univerzity v Miskolci, bol venovaný príležitostným literárnym prácam. Ako prvý vystúpil Ádám Szabó z domáceho pracoviska, ktorý sa venoval počiatkom osvietenských ideí v diele Ferenc Barkóczyho. Orsolya Báthory z výskumnej skupiny pre barokovú literatúru a duchovenstvo MAV analyzovala príležitostnú poéziu a reči venované ostrihomskému arcibiskupovi Józsefovi Batthyánymu. Zoltán Lajos Simon z ELTE sa venoval bukolickým básňam Istvána Agyicha a napokon János Nagy, rovnako z ELTE, skúmal vyobrazenie kléru v pasquilluoch z krajinského snemu v XVIII. storočí.

Záverečný blok konferencie pod gesciou Lászlóa Szörényiho sa venoval jednotlivým tvorcom a ich dielam. Anna Báttori z ELTE priblížila dielo Pavla Valaského *Conspectus reipublicae litterariae in Hungaria*. István Szabadi z archívu reformovanej cirkvi sa venoval postave klasického filológa Miklósa Sinaiho. Vynikajúcu bodku za konferenciou urobil András Vizkelety z výskumného tímu historických tlačí MAV, ktorý všetkým pozorným poslucháčom priblížil, ako v roku 1842 hral po latinsky biliard s benediktínskymi mníchmi v Tihanyi cestovateľ z Brém. Lebo ešte aj v tomto roku bola v Uhorsku latinčina stále univerzálnym

jazykom, ktorým ste sa mohli dorozumieť viac-menej s každým vzdelaným človekom...

Každý odborný blok konferencie sprevádzala živá a neformálna diskusia, ktorá závažnosťou nastoľovaných tém neraz konkurovala samotným predneseným prednáškam. Ostáva veriť, že zborník príspevkov, ktorý organizátori prisľúbili zostaviť v roku 2014, sa dostane k svojim čitateľom aj na Slovensku. Mnohé z tém, ktoré zazneli v priebehu týchto troch konferenčných dní, majú totiž svojich riešiteľov aj u nás. A je na spoločnú škodu, ak nemáme prehľad o výskume našich spoločných dejín v Maďarsku a vice versa.

Imrich Nagy